

ชื่อผลงาน เอกสารประกอบการสอนรายวิชาจอมทองศึกษา ส 42208 สำหรับนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ชื่อผู้เสนอผลงาน นางสาวดวงแก้ว มณีโชติ

โรงเรียน มัธยมวัดสิงห์

ความสำคัญและความเป็นมา

ความเป็นมาในการเริ่มต้นสร้างนวัตกรรมนี้เกิดจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มีเป้าหมายให้สถานศึกษาจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจท้องถิ่นและเป็นการปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรักและผูกพันกับท้องถิ่นของตน นอกจากการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับลักษณะทางสังคมทั่ว ๆ ไปของท้องถิ่นแล้ว ยังเป็นการนำทรัพยากรที่มีในท้องถิ่นทั้งที่เป็นทรัพยากรทางธรรมชาติและทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งจะป็นการสร้างเสริมประสบการณ์ตรงที่สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตของผู้เรียน จนสามารถบรรลุตามเป้าหมายสูงสุดของการจัดการศึกษา การทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีอันมีค่าของท้องถิ่นมิให้สูญหายไปพร้อมกับเจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่นได้นั้น จะต้องได้รับความร่วมมือจากครู ผู้ปกครอง และเจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่นมาช่วยกันถ่ายทอดให้กับผู้เรียน หรือรวบรวมข้อมูลนั้นเพื่อถ่ายทอดต่อผู้เรียน โดยหลอมรวมเจตคติและค่านิยมของผู้เรียนให้เกิดความรักและภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเองตลอดไปไม่ว่าจะไปอยู่ที่ใดก็ตามผ่านเครื่องมือสื่อประกอบการสอนที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในสิ่งที่มีในท้องถิ่น เกิดความรักความผูกพันภาคภูมิใจ ซึ่งมีประโยชน์ต่อท้องถิ่นและชาติ และมีคุณค่าต่อการพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นของโรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ อีกทางหนึ่ง

จึงรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตของประชาชนในเขตจอมทอง ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มาจัดทำเอกสารประกอบการสอนและศึกษาประสิทธิภาพของเอกสารประกอบการสอน รายวิชา ส 42208 จอมทองศึกษา เรื่อง มรดกทางวัฒนธรรมของเขตจอมทอง โดยเน้นเนื้อหาสาระที่สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น ทั้งนี้ผลที่ได้จากการศึกษาจะเป็น

แนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ทำให้ผู้เรียนเกิด ความตระหนักเห็นความสำคัญ และคุณค่าของศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นอันเป็น มรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติได้ อันจะนำไปสู่ความสัมพันธ์กับชุมชนทำให้การ พัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นเป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ต่อไป

จุดประสงค์และเป้าหมายของการดำเนินงาน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อจัดทำสาระท้องถิ่นและสร้างเอกสารประกอบการสอนสาระท้องถิ่น โรงเรียน มัธยมวัดสิงห์ รายวิชา ส42208 จอมทองศึกษา เรื่อง มรดกทางวัฒนธรรมของเขตจอมทอง ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 5
2. เพื่อหาประสิทธิภาพของเอกสารประกอบการสอน รายวิชา ส 42208 จอมทอง ศึกษา เรื่อง มรดกทางวัฒนธรรมของเขตจอมทอง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อน และหลังการเรียน โดยใช้เอกสารประกอบการสอนรายวิชา ส42208 จอมทองศึกษา เรื่อง มรดกทาง วัฒนธรรมของเขตจอมทอง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อเอกสารประกอบการสอน รายวิชา ส42208 จอมทองศึกษา เรื่อง มรดกทางวัฒนธรรมของเขตจอมทอง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

เป้าหมาย

ด้านปริมาณ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ทุกคนมีสื่อประกอบการเรียนรู้สาระท้องถิ่น โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์

ด้านคุณภาพ นักเรียนมีความสามารถในการใช้เอกสารประกอบการสอน รายวิชา ส42208 จอมทองศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 อย่างมีประสิทธิภาพ

กระบวนการผลิตผลงาน หรือขั้นตอนการดำเนินงาน

การดำเนินการสร้างนวัตกรรมเอกสารประกอบการสอนรายวิชา ส42208 จอมทอง ศึกษา เรื่อง มรดกทางวัฒนธรรมของเขตจอมทอง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ดังนี้

1. เก็บข้อมูลและการพัฒนา ในรูปแบบคณะกรรมการ ซึ่งประกอบด้วย นักวิชาการ ครู ผู้บริหารการศึกษา ผู้นำทางศาสนา ผู้นำชุมชน ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์ หลากหลายสาขา เพื่อร่วมกันกำหนดกรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น
2. ศึกษา/วิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อที่จะได้ทราบถึงขอบข่ายของการกำหนดกรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น
3. ศึกษา/วิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศท้องถิ่น โดยให้ครอบคลุมทั้งนโยบายของรัฐบาล วิสัยทัศน์ กลุ่มจังหวัด/จังหวัด/สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ความสำคัญประวัติความเป็นมาของท้องถิ่น สภาพภูมิอากาศ ภูมิประเทศ สภาพปัญหาและเหตุการณ์สำคัญในชุมชนและสังคมนั้น ๆ รวมทั้งศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลแนวโน้มการพัฒนาของท้องถิ่น และนำข้อมูลที่ได้มาทั้งหมดใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดทำกรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น
4. กำหนดกรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษา นำข้อมูลจากข้อ 1 และ 2 มาใช้กำหนดกรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นให้เหมาะสม และสอดคล้องกับจุดเน้นของสถานศึกษา
5. สอบถามและรับฟังความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้อง เพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ก่อนจะนำไปปรับปรุงและให้สถานศึกษานำไปจัดทำรายละเอียดสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษาต่อไป
6. เผยแพร่และประชาสัมพันธ์กรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น หลังจากปรับปรุงกรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นให้สมบูรณ์แล้ว จัดทำรายละเอียดของเนื้อหาการเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษาอย่างเหมาะสม
7. นิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล หลังจากสถานศึกษาได้นำกรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นไปวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง จัดทำรายละเอียดของเนื้อหา องค์ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน

เอกสารประกอบการสอนนี้ใช้คู่กับแผนการจัดการเรียนรู้แบบ Storyline Approach เนื้อหาในเอกสารประกอบการสอนรายวิชา ส42208 จอมทองศึกษา เรื่อง มรดกทางวัฒนธรรมของเขตจอมทอง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 แบ่งเนื้อหาเป็นรายบทได้ 6 บท ดังนี้

บทที่ 1 สภาพภูมิศาสตร์ สิ่งแวดล้อมและสังคม เป็นการกล่าวถึง สภาพทางภูมิศาสตร์ของเขตจอมทอง และวิถีชีวิตที่แสดงความสัมพันธ์ของประชาชนกับสภาพทางภูมิศาสตร์ของท้องถิ่น ที่นำไปสู่การเกิดวัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่น

บทที่ 2 การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของเขตจอมทอง กล่าวถึง การพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมจากอดีต สมัยกรุงศรีอยุธยา โดยเริ่มที่เป็นด่านเก็บภาษีและจุดพักเรือของชาวต่างชาติ ก่อนจะเดินทางต่อไปยังกรุงศรีอยุธยา และสืบต่อมาจนถึงการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมตามนโยบายของรัฐบาลในปัจจุบันเพื่อเป็นแหล่งกระจายประชากรเป็นที่อยู่อาศัย จากฝั่งพระนครมายังฝั่งธนบุรี

บทที่ 3 พัฒนาการประวัติศาสตร์และท้องถิ่น กล่าวถึง วิวัฒนาการของชุมชนบางกอกบริเวณปากแม่น้ำเจ้าพระยา และการเปลี่ยนแปลงของชุมชน จนเกิดเป็นชุมชนเมืองและที่ตั้งของเมืองหลวงในเวลาต่อมา

บทที่ 4 มรดกทางธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น กล่าวถึง ผลงานทางด้านสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมอันเป็นต้นแบบของสถาปัตยกรรมแบบวัดนอกอย่าง ที่มีต้นกำเนิดในเขตจอมทอง และกลุ่มวัดต้นแบบสถาปัตยกรรมแบบวัดนอกอย่าง ผลงานทางด้านประติมากรรมสมัยอยุธยาและผลงานด้านจิตรกรรม ที่มีการผสมผสานระหว่างศิลปกรรมไทยกับศิลปกรรมแบบจีน เป็นต้น

บทที่ 5 ภูมิปัญญาชาวบ้านและเทคโนโลยี กล่าวถึง บุคคลสำคัญและภูมิปัญญาในท้องถิ่น ทั้งในอดีตและปัจจุบันของเขตจอมทอง สูตรอาหารพื้นบ้าน เครื่องมือเครื่องใช้ในท้องถิ่นที่แสดงถึงวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น เขตจอมทอง เป็นต้น

7. แนวทางพัฒนาเขตจอมทอง กล่าวถึง ข้อมูลด้านการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองในปัจจุบันและข้อเสนอแนวทางพัฒนาเขตจอมทองในอนาคต

ปัจจัยความสำเร็จ

กระบวนการสร้างนวัตกรรมชุดนี้ขึ้นมาได้รับการสนับสนุนและองค์ความรู้จากหลายฝ่ายในการเรียนรู้ ได้แก่

1. ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านต่าง ๆ ทั้งในเขตจอมทองและเขตบางขุนเทียน ให้ข้อมูลและรูปภาพศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาด้านต่าง ๆ ของเขตจอมทอง
2. สำนักงานเขตจอมทองที่สนับสนุนด้านข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนต่าง ๆ ในของเขตจอมทอง
3. สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร ให้การสนับสนุนข้อมูล แผนผังและแผนที่พัฒนาเขตกรุงเทพมหานคร
4. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา ให้ข้อมูลการจัดทำสาระท้องถิ่นสถานศึกษาและแนวทางการวัดและประเมินผลโดยใช้ RUBIC
5. สำนักสวัสดิการสังคม กรุงเทพมหานคร ให้ข้อมูลเพื่อการสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์จากชุมชนในเขตจอมทอง
6. สำนักศิลปะและวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏธนบุรี ให้ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนฝั่งธนบุรี
7. วัดต่าง ๆ ในเขตจอมทอง ให้ข้อมูลและรูปภาพเกี่ยวกับวัดต่าง ๆ ในเขตจอมทอง
8. กลุ่มงานบริหารวิชาการ โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ ที่ให้การสนับสนุนการจัดทำและการจัดกิจกรรมทั้งในชั้นเรียนและกิจกรรมบูรณาการ

ตัวชี้วัดความสำเร็จของเอกสารประกอบการสอน คู่มือได้จาก

1. คุณภาพของเอกสารประกอบการสอนซึ่งประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญในระดับเหมาะสมมากที่สุด
2. ประสิทธิภาพของเอกสารตามเกณฑ์ E_1/E_2 เท่ากับ 81.49 : 86.43

3. ประสิทธิภาพของเอกสารตามเกณฑ์พัฒนาของผู้เรียน โดยทดสอบ มีค่าหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

4. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการใช้ออกสารประกอบการสอนในระดับดี

บทเรียนที่ได้รับ (Lesson Learned)

จากการจัดทำสาระท้องถิ่น โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ และน่านวัตกรรมนี้ไปใช้เกิดประโยชน์กับนักเรียนเป็นจำนวนมาก และเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาใช้เป็นสาระท้องถิ่นสถานศึกษา โดยเปิดเป็นวิชาเลือกในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และนำไปจัดกิจกรรมบูรณาการแบบสหวิทยาการทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย เพื่อให้นักเรียนเกิดความรัก ความผูกพันและภาคภูมิใจในท้องถิ่นที่นักเรียนอาศัยอยู่ ซึ่งจะส่งผลต่อความต้องการมีส่วนร่วมพัฒนาท้องถิ่นในอนาคตต่อไป

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

การใช้ออกสารประกอบการสอนรายวิชา จอมทองศึกษา ส42208 เรื่อง มรดกทางวัฒนธรรมของเขตจอมทอง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ควรใช้คู่กับแผนการจัดการเรียนรู้ที่เป็นการสอนแบบ Storyline Approach เพราะเป็นการจัดกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่ด้วยตนเอง ที่สามารถเชื่อมโยงกับความรู้เดิม และควรให้ผู้เรียนสนใจศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจและประสบการณ์การเรียนรู้ให้มากยิ่งขึ้นในรูปแบบโครงการ

การเผยแพร่/การได้รับการยอมรับ/รางวัลที่ได้รับ

การเผยแพร่ มีร่องรอยหลักฐานการเผยแพร่ มีการนำไปใช้ทั้งในและนอกโรงเรียน

1. จัดทำแผ่นพับและเอกสารเผยแพร่ไปยังโรงเรียนต่าง ๆ ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

2. นำเสนอผลงานในโอกาสต่าง ๆ เช่น งานวิชาการประจำปีของโรงเรียน งานครูมืออาชีพเป็นวิชาการอบรมครูตามคำเชิญของโรงเรียนต่าง ๆ เป็นต้น

3. นำไปสอดแทรกในรายวิชาต่าง ๆ โดยจัดการเรียนการสอนบูรณาการแบบสหวิทยาการทั้งในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย ของโรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2549 ดังนี้

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 บูรณาการเรื่อง จอมทองท้องถิ่นที่รัก เน้นสถานที่สำคัญที่ตั้งอยู่รอบ ๆ โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ โดยมีแหล่งเรียนรู้ ได้แก่ วัดสิงห์ ศาลอาญาธนบุรี ไปรษณีย์ สถานีตำรวจ ฯลฯ

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 บูรณาการเรื่อง เกาะรัตนโกสินทร์ มีแหล่งเรียนรู้ ได้แก่ พระบรมมหาราชวัง วัดโพธิ์ วัดพระแก้ว กระทรวงกลาโหม ศาลหลักเมือง ฯลฯ

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นของเขตจอมทอง มีแหล่งเรียนรู้ เช่น วัดต่าง ๆ ในท้องถิ่น สถานที่ราชการ พิพิธภัณฑสถานท้องถิ่น สวนผลไม้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ฯลฯ

4. ให้โรงเรียนที่สนใจศึกษาคูงาน เช่น โรงเรียนจ่านกร้อง โรงเรียนวัดราชโอรส เป็นต้น

5. จัดทำโครงการนักประวัติศาสตร์รุ่นเยาว์ กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และ 6 การจัดทำเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 เป็นการจัดกิจกรรมที่เน้นการศึกษาประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น โดยมุ่งประเด็นศึกษาเกี่ยวกับผลงานทางสถาปัตยกรรมตามศิลปะพระราชนิยมรัชกาลที่ 3 และศึกษาถึงผลกระทบที่เกิดกับชุมชนและวิถีชีวิตของประชาชนในเขตจอมทอง หลังรัชกาลที่ 3 ให้กำเนิดศิลปะพระราชนิยมรัชกาลที่ 3 เพื่อสร้างความรัก ความผูกพันท้องถิ่นให้กับสมาชิกกลุ่มเยาวชนนักประวัติศาสตร์รุ่นเยาว์เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นและประเทศชาติต่อไป

ระยะที่ 2 เป็นการจัดกิจกรรมที่เน้นการศึกษาศิลปวัฒนธรรมที่เป็นต้นแบบของศิลปกรรมไทยมาแต่ยุคโบราณ ได้แก่ ศิลปวัฒนธรรมสมัยสุโขทัยและสมัยอยุธยา ซึ่งกลุ่มเยาวชนนักประวัติศาสตร์ รุ่นเยาว์เลือกศึกษาที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นแหล่งเรียนรู้

ระยะที่ 3 เป็นการศึกษาถึง อารยธรรมของต่างชาติที่เคยยิ่งใหญ่มาแต่โบราณ และอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์ผลงานด้านศิลปวัฒนธรรมของไทย คือ อารยธรรมขอมและอินเดียทางด้านทิศตะวันตกของประเทศไทย ได้แก่ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ อู่ทายนประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ จังหวัดกาญจนบุรี และเรื่องราวของประเทศไทยกับสงครามโลกครั้งที่ 2 ในรูปแบบงานค่ายเป็นการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการในแหล่งเรียนรู้จริง มีระยะเวลาปฏิบัติกิจกรรม เป็นระยะเวลา 2 วัน 1 คืน

ซึ่งผลทั้ง 5 ประการนี้ เป็นประโยชน์อย่างยิ่งกับนักเรียน ครูผู้สอน และสถานศึกษา และยังเป็นเป้าหมายที่สำคัญในการจัดการศึกษาเกี่ยวกับสาระท้องถิ่นของสถานศึกษานวัตกรรมชุดนี้สามารถใช้ได้กับนักเรียนทุกระดับ ได้ศึกษาประวัติความเป็นมาและการพัฒนาท้องถิ่นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคตของเขตมทอง ศิลปวัฒนธรรมขนบประเพณี คติความเชื่อ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และใช้ประโยชน์ร่วมกับรายวิชาอื่น ๆ เพื่อให้ นักเรียนเกิดการบูรณาการความรู้เพื่อสร้างความรัก ความผูกพัน ความภาคภูมิใจในท้องถิ่นที่นักเรียนอาศัยอยู่

การได้รับการยอมรับ/รางวัลที่ได้รับ

ผลงานได้รับการยอมรับดังนี้

1. ได้รับคัดเลือกเป็นตัวแทนของโรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ นำนวัตกรรมไปนำเสนอในงานครูมืออาชีพ ณ โรงเรียนมัธยมวัดหนองแขม กรุงเทพมหานคร
2. เป็นวิทยากรอบรมครูกลุ่ม โรงเรียนในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี และครูสังกัดศึกษาของศูนย์วิชาสังกัดศึกษา จังหวัดนนทบุรี
3. ผลงานผ่านการประเมินนวัตกรรมต้นแบบของครู จากการประเมินนวัตกรรมต้นแบบของครูของ สพม.1 กรุงเทพมหานคร ระดับเกียรติบัตร (ดีเยี่ยม)
4. ผลงานผ่านการประเมินหนึ่ง โรงเรียน หนึ่งนวัตกรรมของ สพม.1 กรุงเทพมหานคร ระดับเกียรติบัตร